

Çevre

ABD Donanma Sonarı Balinaları Öldürüyor

ABD Donanması, yüksek frekanslı bir sonar sisteminin iki yıl önce balinaların kendilerini karaya vurup ölmelerine yol açmış olduğunu kabul etti. Mart 2000 tarihinde ABD donanmasına bağlı gemilerin, yüksek frekanslı sonarla tatbikat yaparak geçmelerinin hemen ardından 16 gagalı balina ve minke balinası Bahama adalarındaki plajlarda karaya vurmuş olarak bulunmuştu. Bunlardan altısı ölmüş, çevre gönüllüleri ve yerel halk geri kalanlarını suya geri itmeyi başarmışlardı. Ancak o tarihten beri bölgede gözlemlenen gagalı balinaların sayısındaki belirgin azalış, karaya vuranlardan çok daha fazlasının ölmüş olabileceği kuşkusunu uyandırmıştı. Olaydan sonra ölü deniz memelileri üzerinde

yapılan otopside, çoğunun iç kulak bölgelerinde, bazılarının da beyinlerinde kanama olduğu saptanmış. ABD Deniz Kuvvetleri ve Ulusal Deniz Balıkçılığı Servisi (NMFS) tarafından yapılan resmi incelemelerin geçtiğimiz Aralık sonunda yayımlanan ön raporunda kanamalara yüksek frekanslı sonarın oluşturduğu es dalgalarının yol açtığı belirtilmişti. ABD Deniz Kuvvetleri'nin ilk kez bu tür bir rapor yayımlaması çevreci kuruluşlarca olumlu bir davranış olarak nitelendiriliyor ve daha önce pek çok kez karşılaşılan ve tam nedeni bir türlü çözülemeyen öteki karaya vurma olaylarının da sonar deneylerinden kaynaklanmış olabileceği öne sürülüyor. Buna karşılık raporda yüksek şiddetteki sonarın deniz canlıların yaşamı için

ciddi bir tehdit oluşturmadığı ve bu türden sistemlerin yaygın olarak kullanıldığı vurgulanıyor. Raporda ayrıca Bahama olayında yerel koşullarında rol oynamış olduğu, ses dalgalarının bir sıcak su katmanına hapsolarak dağılamadığı, balinalarında deniz dibi kanyonlarında beslenmekte olduklarından kaçamamış oldukları öne sürülüyor. Ancak NMFS akustik tim koordinatörü Roger Gentry, ses dalgalarının daha farklı okyanus koşullarında da benzer etki yapması olasılığının tümüyle göz ardı edilemeyeceğini kabul ediyor. New York merkezli bir çevre kuruluşu olan Ulusal Kaynaklar Savunma Konseyi sözcüsü Andrew Wetzler de ilk kez böyle bir raporun yayımlanmasını olumlu karşılamakla birlikte, ABD Deniz Kuvvetleri'ni yerel koşulların rolünü abartarak raporun vardığı sonuçların önemini gizlemeye çalışmakla suçluyor. Raporun yayımlanması ABD donanmasının yeni kuşak sessiz denizaltıları saptamak için geliştirdiği yeni bir sonar sistemi için onay istediği bir zamana rastlamış bulunuyor. Ancak uzmanlar yeni sonarın Bahama'daki balina ölümlerinden sorumlu sonardan daha düşük şiddette ses dalgaları yaydığına dikkat çekiyorlar ve raporun onay sürecini fazla etkilemeyeceğini düşünüyorlar.

Nature, 10 Ocak 2002

Arjantin Krizi'nin Şok Dalgaları Avustralya'da

Arjantin'in içinde bulunduğu ekonomik kriz, Avustralya üzerinde radyoaktif etkilerde bulunabilir!.. Avustralya hükümeti, ülkenin en büyük bilimsel tesisi olmak üzere Sydney yakınlarında bir nükleer araştırma reaktörü kurulması için Arjantin'in INVAP adlı kamu şirketiyle anlaşmaya varmış bulunuyor. Reaktörün yapılmasına

karşı çıkan çevreci gruplar Arjantin hükümetinin şirketi destekleyecek durumda olmadığını ve projeden vazgeçilmesi gerektiğini savunuyorlar. Arjantin ve Avustralya yetkilileriye, şirketin devletten fon

desteği almadığını, bu nedenle krizden etkilenmesinin sözkonusu olamayacağını vurguluyorlar. Avustralya Hükümeti'nin reaktör için gerekli lisansı bu ay içinde vermesi bekleniyor. INVAP, reaktörün atık yakıtını yeniden işledikten sonra Güney Avustralya'da açıklanmayan bir yerde depolamayı planlıyor. Sözleşmenin kesinleşmesi durumunda, toplam 150 milyon dolara mal olacak reaktörün inşaatına bu yıl içinde başlanması ve 2005 yılında tamamlanması bekleniyor.

Nature, 24 Ocak 2002